

КОНВЕНЦИЈА ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ВЛАДЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ МАЂАРСКЕ О УРЕЂЕЊУ ПИТАЊА СОЦИЈАЛНОГ ОСИГУРАЊА ЊИХОВИХ

Влада Федеративне Народне Републике Југославије и Влада Народне Републике Мађарске решиле су да у духу узајамности и пуне равноправности обезбеде на пољу социјалне сигурности својим држављанима, који стално или привремено раде односно бораве на територији једне или друге Стране, давања из социјалног осигурања на која имају право. У ту сврху су се њихови пуномоћници, пошто су разменили своја пуномоћја нађена у доброј и правилној форми, споразумели о следећем:

Глава I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(1) Овом Конвенцијом Стране Уговорнице узајамно обезбеђују права из социјалног осигурања радника, намештеника и с њима изједначених лица (у даљем тексту "радници"), без обзира на то, да ли овлаштеник борави на подручју једне или друге Стране и по чијем законодавству постоји осигурање, уколико се ради о стицању, установљењу или одржању права која се оснивају на следећим законодавствима:

у Југославији:

- а) законодавство о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица;
- б) законодавство о додацима за децу;
- ц) законодавство о материјалном обезбеђењу радника и службеника за време привремене неупослености;

у Мађарској:

- а) законодавство о болесничком осигурању радника;
- б) законодавство о пензијама из социјалног осигурања радника;

ц) законодавство о породичним додацима;

д) законодавство о обезбеђењу помоћи за случај неупослености.

(2) Ова Конвенција се односи и на права која се оснивају на прописима којима се мењају или допуњују законодавства наведена у ставу (1) овог члана. Међутим, ако се тим изменама и допунама обухватају нове категорије лица или се установљују нове врсте давања, Конвенција ће се на њих односити само ако ниједна Страна Уговорница у року од три месеца од саопштења измена и допуна у смислу члана 28 не изјави противљење.

(3) Уколико једна од Уговорних Страна изврши измене у законодавству наведеном у ставу (1) путем Конвенције о социјалном осигурању склопљеном са трећом државом, ова Конвенција ће се односити на права која из тога произлазе само ако се Стране Уговорнице с тим сагласе.

Члан 2

Држављани Страна Уговорница изједначени су у правима и дужностима која произлазе из законодавстава наведених у члану 1 уколико овом Конвенцијом није другачије одређено.

Члан 3

(1) Радници Страна Уговорница осигурани су по законодавству о социјалном осигурању оне Стране Уговорнице, на чијем подручју обављају делатност (занимање) која је одлучна у погледу њиховог осигурања.

(2) Од одредбе садржане у ставу (1.) постоје следећи изузеци:

а) Радник предузећа односно послодавца са седиштем на територији једне Стране Уговорнице упућен ради обављања посла на територију друге Стране, остаје осигуран по законодавству оне Стране Уговорнице на чијем подручју је седиште предузећа односно послодавца који га шаље.

б) Радници саобраћајних и транспортних предузећа подразумевајући и раднике ваздухопловних и бродарских предузећа и поште, као и раднике који обављају контролу промета међу двема земљама, осигурани су по законодавству оне Стране Уговорнице на чијем подручју је седиште њиховог предузећа, односно органа који их шаље.

(3) Лица која примају пензију, ако нису осигурана као радници, осигурана су по законодавству оне Стране Уговорнице, чији је носилац осигурања дужан да плаћа пензију у смислу ове Конвенције. Ако би по овој одредби постојало двоструко осигурање, осигураник ће бити осигуран по законодавству Стране Уговорнице на чијем подручју има стално место становања.

Члан 4

(1) Када је држављанин једне Стране Уговорнице у радном односу код сопственог дипломатског или конзуларног претставништва или код његовог шефа, чланова и других намештеника на територији друге Стране Уговорнице, он ће бити осигуран по законодавству Стране Уговорнице коме припада дипломатско односно конзуларно представништво, уколико радник није стално настањен на територији где претставништво ради.

(2) Када радник, који је у радном односу код дипломатског или конзуларног претставништва или његовог шефа, члана или других намештеника, није држављанин Стране Уговорнице коме припада дипломатско или конзуларно претставништво, или ако је он њен држављанин, али је стално настањен на територији где ради претставништво, он ће бити осигуран у смислу става (1) члана 3.

Члан 5

Надлежне управне власти Страна Уговорница могу се споразумети о одступањима од прописа члана 3 и 4 у погледу осигурања одређених категорија радника и уживалаца пензије.

Члан 6

(1) Код утврђивања права на давања из социјалног осигурања урачунаће се узајамно све време осигурања или с тим изједначено време, проведено на подручју обеју Страна Уговорница, које по законодавству које важи на односном подручју треба узети у обзир код установљења права на давања.

(2) Неће се вршити урачунавања времена осигурања или изједначеног времена у смислу става (1) при утврђивању права на давања, које је предвиђено у законодавству једне Стране.

(3) Код урачунавања у смислу овог члана, од времена која падају у исти календарски период узеће се у обзир време проведено у обавезном осигурању. Ако овлаштеник у односном календарском периоду није био обавезно осигуран, узеће се у обзир време проведено код оне Стране Уговорнице, на чијој територији станује у време подношења захтева. Ако у то време станује на територији треће земље, узеће се у обзир време проведено код Стране Уговорнице код које је овлаштеник био последњи пут осигуран.

Члан 7

Ако по законодавству једне Стране Уговорнице Износ пензије односно другог давања у новцу треба израчунати на основу просека зараде примљене за одређени период трајања осигурања, код одређивања просечне зараде узеће се у обзир само зарада примљена у периоду осигурања проведеног по законодавству оне Уговорне стране, чији носилац осигурања утврђује пензију односно друго давање у новцу.

Члан 8

Носиоци осигурања Страна Уговорница моћи ће вршити ограничења код установљења односно плаћања пензија или других давања предвиђена у њиховим законодавствима само на основу зарада или прихода, који потичу са сопствене територије.

Члан 9

(1) Када законодавство једне од Страна Уговорница условљава стицање, одржање или поновно успостављање права боравком на њеној територији, носиоци осигурања Страна Уговорница ће боравак на територији друге Стране Уговорнице сматрати боравком на своме подручју.

(2) Одредбе става (1) примениће се и на плаћање пензија и других давања у новцу, ако овлаштеник борави на територији друге Стране Уговорнице с пристанком носиоца осигурања који је обавезан на плаћање. Пристанак носиоца осигурања није потребан ако овлаштеник станује на територији своје земље или се враћа у њу.

Глава II

ДАВАЊА У СЛУЧАЈУ БОЛЕСТИ

Члан 10

Давања из осигурања за случај болести, подразумевајући и случај материнства и смрти, пружаће на свој терет и по одредбама законодавства која за њега важе онај носилац осигурања код кога је осигураник односно члан његове породице стекао то право.

Члан 11

(1) Ако је лице, које има право на давања у природи од носиоца социјалног осигурања једне Стране Уговорнице, стално настањено на територији друге Стране, или тамо борави по службеном послу (члан 3 став (2) и члан 4 став (1)), носилац осигурања надлежан по месту боравка дужан је да му по својим прописима и на свој терет пружи:

а) општу лекарску негу;

б) специјалистичку негу;

ц) лекове.

(2) Давања у природи која нису наведена у ставу (1) пружаће лицима наведеним у томе ставу носилац осигурања надлежан по месту становања односно боравка према прописима и на терет носиоца осигурања означеног у члану 10.

(3) Када лице које има право на давања у природи привремено борави на територији друге Стране Уговорнице, носилац осигурања надлежан према месту боравка дужан је да му, у смислу става (1), пружи општу и специјалистичку лекарску негу и лекове потребне да се спречи погоршање стања и омогући повратак, а у случају хитне потребе да му, у смислу става (2), пружи и болничку негу и потребан превоз.

(4) Надлежне управне власти Страна Уговорница могу се споразумети да извесна давања у природи пружају на други начин него што је предвиђено у овом члану.

(5) Надлежне управне власти Страна Уговорница ће споразумно регулисати начин на који ће се вршити давања у природи по овом члану, као и начин накнаде за таква давања вршена на терет друге Стране.

Глава III

ДАВАЊА У СЛУЧАЈУ НЕСРЕЋЕ НА ПОСЛУ И ПРОФЕСИОНАЛНЕ БОЛЕСТИ

Члан 12

(1) Давања у случају несреће на послу пружаће по законодавству које за њега важи онај носилац осигурања код којег је повређени био осигуран у време несреће.

(2) Давања у случају оболења од професионалне болести пружаће по законодавству које за њега важи онај носилац осигурања код кога је овлаштеник био осигуран у време настанка болести. Ако је осигураник радио на територији обеју Страна Уговорница на месту (запослењу) где је био изложен опасности оболења од исте професионалне болести, на давање је обавезан онај носилац осигурања, код кога је осигураник био последњи пут осигуран.

(3) Ако се осигуранику, чија је радна способност услед несреће на послу Или професионалне болести настале на територији једне Стране Уговорнице већ смањена, ова радна способност даље смањи услед несреће на послу или професионалне болести настале касније у вези са радом на територији друге Стране, давања ће пружити носилац осигурања ове друге Стране. Ако је овакав радник на основу пријашње несреће на послу или професионалне болести примио инвалиднину или инвалидску пензију, носилац осигурања који установљава инвалиднину или инвалидску пензију на основу укупних последица дужан је да о томе обавести носиоца осигурања друге Стране Уговорнице у сврху обуставе плаћања инвалиднине или инвалидске пензије. Ако се по законодавству које важи за носиоца осигурања који је дужан да одређује инвалиднину или инвалидску пензију на основу касније несреће на послу или професионалне болести, ова не може одредити ни на основу укупних последица, или ако би инвалиднина или инвалидска пензија која би се одредила на основу укупних последица била мања од већ утврђене инвалиднине односно инвалидске пензије, носилац осигурања који плаћа ранију инвалиднину односно инвалидску пензију не може ове обуставити.

(4) Ако се без нове несреће на послу или професионалног оболења даље смањи радна способност лица које прима инвалиднину или инвалидску пензију од носиоца осигурања једне Стране Уговорнице на основу несреће на послу или професионалне болести, носилац осигурања који плаћа инвалиднину или пензију дужан је да изврши евентуалну ревизију

инвалиднине односно инвалидске пензије и онда, ако је овлаштеник у време погоршања био осигуран па законодавству друге Стране Уговорнице.

(5) Несрећом на послу у смислу овог члана сматра се и несрећа, која се раднику догоди за време путовања на територију друге Стране Уговорнице ради ступања на посао у смислу важећег уговора, под условом да путовање није прекидао и да је путовао уобичајеним путем од полазног до радног места. Ово ће се применити и на несрећу на послу која се догоди раднику на територији Стране Уговорнице надлежне по месту запослења за време путовања када се непосредно по истеку свог уговора враћа у стално место свог становања. Давања на основу овакве несреће на послу пружаће носилац осигурања, оне Стране Уговорнице, по чијем би законодавству радник који је пошао на рад био осигуран, односно по чијем законодавству је радник био осигуран пре истека уговора.

(6) На давања у натури у случају несреће на послу или професионалне болести примењиваће се одредбе члана 11.

Глава IV

ПЕНЗИЈЕ У СЛУЧАЈУ СТАРОСТИ ИНВАЛИДНОСТИ И СМРТИ

Члан 13

(1) О захтеву за старосну, инвалидску као и породичну пензију решава сваки носилац осигурања Страна Уговорница по својем законодавству сабирајући осигурања (члана 6), и ако подносилац захтева испуњава прописане услове, утврђује пензију узимајући у обзир време проведено на територији обеју Страна Уговорница. Од овако утврђене пензије сваки носилац осигурања ће плаћати овлаштенику размерни део према времену проведеном у његовом осигурању.

(2) Ако подносилац захтева и после сабирања времена проведеног на територији обеју Страна Уговорница испуњава прописане услове само по законодавству једне Стране Уговорнице, износ пензије коју ће плаћати носилац осигурања ове Стране Уговорнице не може бити мањи од оног на који би подносилац захтева имао право без урачунавања времена проведеног на територији друге Стране Уговорнице. Ако подносилац захтева после испуни услове и по законодавству друге Стране Уговорнице, пензија ће се поново утврдити по одредбама става (1).

(3) Ако је укупни износ размерних делова, које по одредбама става (1) треба да плаћају носиоци осигурања обеју Страна Уговорнице мањи од најмањег износа пензије прописаног у законодавству Стране Уговорнице надлежне по месту становања овлаштеника, он има право на допуну до износа те разлике. Допуну ће овлаштенику плаћати носилац осигурања Стране Уговорнице надлежне по месту становања овлаштеника.

(4) Ако по законодавству носиоца осигурања који врши сабирање времена у смислу става (1) време проведено на послу штетном по здравље или под тешким условима даје подносиоцу захтева право на погодности, и време проведено на таквим пословима на територији друге Стране Уговорнице урачунаће се са истим погодностима.

(5) Неће се применити одредбе става (1)-(4),

а) ако подносилац захтева тражи да се не врши урачунавање времена проведеног на територији друге Стране Уговорнице, или

б) ако се ради о таквој врсти пензије која је предвиђена само у законодавству једне Стране Уговорнице.

Члан 14

Неће се плаћати инвалидска пензија док носилац осигурања било које Стране Уговорнице плаћа овлаштенику новчана давања у случају болести.

Члан 15

Ако уживалац пензије стекне ново време осигурања код носиоца осигурања било које Стране Уговорнице и тражи да му се пензија одреди узимајући у обзир и ово време, поново ће се провести поступак за утврђење предвиђен у члану 13.

Глава V ДОДАЦИ НА ДЕЦУ

Члан 16

(1) Додатак на децу ће утврдити и плаћати по својим прописима и на свој терет носилац осигурања Стране Уговорнице на чијем територију је место становања деце овлаштеника.

(2) Ако се деца овлаштеника преселе на територију друге Стране Уговорнице, носилац осигурања надлежан по новом месту становања плаћаће додатак на децу по својим прописима и на свој терет почев од првог дана месеца који следи пресељењу.

Глава VI ПОМОЋ ЗА СЛУЧАЈ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

Члан 17

Помоћ за случај незапослености пружаће се само за време док овлаштенник борави на територији оне Стране Уговорнице где је стекао право на ту помоћ.

Глава VII ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 18

(1) Захтеви на давања као и жалбе могу се поднети код одговарајућег органа било које Стране Уговорнице. Захтев односно жалба поднета код одговарајућег органа једне Стране Уговорнице сматраће се као да је истовремено поднета код надлежног органа друге Стране Уговорнице.

(2) Орган Стране Уговорнице, код којег је предат захтев, жалба или молба о којима треба да одлучи надлежни орган друге Стране Уговорнице доставиће ове надлежним органима са расположивим подацима односно доказима потребним за одлуку.

(3) Надлежни органи сваке Стране Уговорнице ће на тражење надлежних органа друге Стране Уговорнице односно на молбу подносиоца захтева доставити односно издати податке, доказе и исправе потребне за одлуку о захтевима поднетим на основу ове Конвенције или за плаћање пензија.

(4) Код дописивања у вези са овом Конвенцијом између надлежних органа односно са интересентима моћи ће се употребљавати било који од службених језика Страна Уговорница.

Члан 19

Дипломатска и конзуларна претставништва обеју Страна овлаштена су да заступају своје држављане и да поступају у њихово име у свим стварима у вези ове Конвенције и њеног

извршења код надлештава носиоца осигурања и других органа друге Стране, уколико је заинтересовано лице отсутно и није именовало пуномоћника.

Члан 20

У циљу олакшања поступка у вези извршења ове Конвенције надлежна управна власт сваке Стране Уговорнице одредиће на својој територији централни орган, који ће се старати да надлежни органи решавају о захтевима достављеним од стране надлежних органа друге Стране Уговорнице, као и о томе да се прибаве и доставе подаци, докази и документа потребна за решење захтева, вршење давања односно плаћања пензија.

Члан 21

(1) Евентуалне спорове који би настали приликом примене ове Конвенције надлежне управне власти Страна Уговорница ће решавати или писмено или путем паритетне комисије стручњака.

(2) Ако се у поступку по члану 1 не би постигао споразум, Стране Уговорнице ће решење спора предати арбитражи која ће се споразумно образовати. Арбитража ће спор решити у складу са принципима и духом овог Споразума и њена Одлука ће бити обавезна за обе Стране Уговорнице.

Члан 22

(1) Ако се може утврдити постојање права лица које на основу ове Конвенције тражи пензију или друго давање у новцу, али се појави спор о томе, на терет којег носиоца осигурања или у којем размеру треба да се врши плаћање, овлашћеник има право на предујам док се спор не реши у смислу члана 21 Предујам ће утврдити и плаћати, у износу давања које се може утврдити, носилац осигурања Стране Уговорнице на чијој је територији место становања овлашћеника.

(2) Носилац осигурања друге Стране Уговорнице надокнадиће предујам плаћен на основу става (1) носиоцу осигурања који га је платио, у мери у којој буде обавезан на плаћање у смислу одлуке донете по члану 21.

(3) Ако је исплаћени предујам већи од укупног износа на који овлашћеник има право од носиоца осигурања обеју Страна Уговорница, носиоци осигурања могу да одбију вишак од

давања односно дела давања које ће да плате. Износ одбитка не може да пређе 20 постотака давања односно дела давања које плаћа носилац осигурања.

Члан 23

(1) При извршењу ове Конвенције носиоци осигурања и надлежне власти Страна Уговорница ће се узајамно помагати као да се ради о извршењу сопственог законодавства о социјалном осигурању.

(2) Када је за утврђење и остварење права из ове Конвенције или за вршење давања потребан лекарски преглед или уверење да је интересент у животу или установљење других података или разјашњење околности, носилац осигурања надлежан по месту боравка ће на тражење носиоца осигурања обавезног на утврђење или давање извршити испитивања односно предузети потребно ради установљења података и саопштити тражиоцу резултате испитивања или установљене податке.

(3) На тражење носиоца осигурања једне Стране Уговорнице ће носилац осигурања друге Стране као пуномоћник предузети потребно ради остварења и наплате потраживања из законодавства о социјалном осигурању од физичких и правних лица чије је место становања односно седиште на територији друге Стране.

(4) Стране Уговорнице неће тражити никакве накнаде за рад или услуге вршене по овом члану.

Члан 24

Носилац осигурања једне Стране Уговорнице може да овласти носиоца осигурања друге Стране да на његов терет исплати предујам у одређеном износу овлаштенику који борави на територији те друге Стране, а који има право на пензију или друго новчано давање од носиоца осигурања који даје овлаштење.

Члан 25

Поднесци, списи и документа намењени остварењу права из ове Конвенције биће ослобођени свих пристојби и такса. Они не морају бити легализовани са стране дипломатских или конзуларних органа.

Члан 26

Дознака новца у другу земљу коју повлачи примена ове Конвенције вршиће се сходно споразуму који у том погледу буде на снази између двеју Страна Уговорница у време дознаке.

Члан 27

(1) Надлежне управе власти Страна Уговорница или органи које оне одреде предузеће мере потребне за извршење ове Конвенције. Одредбе о извршењу саопштиће се и надлежној управној власти друге Стране Уговорнице.

(2) Претставници надлежних управних власти састајаће се кадгод то буде потребно ради обезбеђења једнообразног извршења ове Конвенције.

Члан 28

Стране Уговорнице ће сарађивати ради прогресивног развијања социјалног осигурања регулисаног овим Споразумом и у том циљу:

а) њихове надлежне управне власти обавештаваће се међусобно о свом законодавству у предмету социјалног осигурања;

б) стављаће узајамно на располагање статистичке податке корисне за теориско испитивање појава у социјалном осигурању;

ц) унапређиваће размену искустава међу органима који се баве питањима социјалног осигурања.

Члан 29

Када се у одредбама ове Конвенције спомињу надлежне управне власти, под тим се подразумева:

у Федеративној Народној Републици Југославији секретаријати Савезног извршног већа надлежни за спровођење законодавства наведеног у члану 1;

у Народној Републици Мађарској Министарство рада.

Глава VIII ПРЕЛАЗНЕ И ЗАКЉУЧНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 30

(1) Одредбе ове Конвенције важиће и за права на пензију доспела пре ступања на снагу ове Конвенције.

(2) Код примене ове Конвенције треба узети у обзир и оно време осигурања или изједначено време које су овлаштеници навршили пре ступања на снагу ове Конвенције.

Члан 31

(1) Време осигурања или изједначено време навршено пре 29. маја 1956. године сматраће се временом стеченим по законодавству оне Стране Уговорнице, на чијој територији је поменутог дана било стално место становања лица које је стекло очекивано или доспело право на пензију.

(2) Пензије доспеле пре 29. маја 1956. године утврдиће и плаћати под условима и у обиму прописаном у сопственом законодавству и применом одредбе става (1) носилац осигурања оне Стране Уговорнице на чијем подручју је поменутога дана било стално место становања овлаштеника. Ова одредба ће се применити и на случајеве у којима је носилац осигурања друге Стране Уговорнице утврдио пензију пре ступања на снагу ове Конвенције.

(3) За урачунавање времена као и за утврђивања и плаћања пензија на основу овог члана Стране Уговорнице неће тражити накнаду једна од друге.

Члан 32

(1) Ова Конвенција ће се поднети на одобрење надлежним органима двеју земаља. Стране Уговорнице ће се узајамно обавестити о одобрењу. Конвенција ће ступити на снагу првог дана месеца пре којег обе Стране Уговорнице буду саопштиле да је одобрење уследило.

(2) Конвенција ће остати на снази годину дана од дана ступања на снагу и њезина ће се важност продужавати до краја сваке даље календарске године, уколико је било која Страна Уговорница не откаже до 30. јуна претходне календарске године.

(3) У случају отказа Конвенције њене одредбе ће важити и даље у погледу пензија утврђених пре престанка њене важности, исто тако ће непромењено остати на снази и одредбе члана 31.

Члан 33

Ова Конвенција је сачињена у два примерка од којих сваки на српскохрватском и мађарском језику. Оба примерка и оба текста су једнако пуноважна.

У потврду чега су пуномоћници потписали ову Конвенцију и ставили своје печате.

Рађено у Будимпешти, дана 7. октобра 1957. године.

За Федеративну Народну Републику
Југославију,
инг. Спасоје Велимировић, с. р.

За Народну Републику Мађарску,
Јózсеф Мекис, с. р.